

MILJÖER VID VATTEN. "Utredningens förslag kommer med all säkerhet att medföra att riksdagens miljökvalitetsmål för Levande sjöar och vattendrag inte kan nås vad det gäller att bevara kulturmiljövärden."

Kulturmiljöer hotas

Tusentals vandringshinder för fisken i våra vattendrag ska tas bort för att uppfylla EU:s direktiv för vatten. Avsikterna är goda men riskerar att värdefulla kulturmiljöer vid vatten uttraderas. I strävan att förbättra vattenkvaliteten är våra kulturmiljöer vid vatten lågt prioriterade.

Människans bosättningar och verksamheter har starka band till vatten och vattendrag. En stor del av vårt industriella kulturarv från medeltiden och framåt, är knutet till rinnande vatten och vattenkraft. Här finns lämningar och anläggningar som fortfarande fungerar, som kvarnar, sågar, hamrar och hyttor, trösklogar, flottningsanläggningar, damm- och översilningsångar.

I synnerhet under 1900-talets storskaliga utbyggnad av vattenkraft för elproduktion, skapades vandringshinder för fisk. Med EU:s ramediktiv för vatten och vattendistrikts åtgärdsprogram ska många vandringshinder åtgärdas med bland annat minimitappning och fiskvägar. Många andra vattenförbättrade åtgärder ska också genomföras, till exempel tas nu flottningslämningar bort för att få tillbaka turbulent flöden. Stora delar av kulturarvet vid vatten kommer därmed mer eller mindre uttraderas.

De åtgärder som planeras genomförs i vattendragen behöver ta större hänsyn till och anpassas till kulturmiljövärden. De bör också vägas mot

Lars Amréus,
riksantikvarie

**"Avisk-
terna är
goda
men ris-
kerar att
värde-
fulla kul-
turmil-
jöer vid
vatten
utrade-
ras."**

EU:s nya direktiv för vatten hotar både kulturmiljövärden och många av de laxtrappor och olika vandringshinder som finns i svenska vattendrag. Nu måste EU-förslaget anpassas till svenska villkor kräver dagens debattör.

FOTO: HECTOR AMEZCUA

den ekologiska nytta som åtgärderna kan ha.

Vattenverksamhetsutredningen har kommit med ett delbetänkande för att underlätta och påskynda åtgärder i vattendragen för att förbättra vattenkvaliteten.

De som har verksamhet vid vattendrag ska, enligt utredningen, ansöka om nytt tillstånd för sina anläggningar.

Det gäller också de anläggningar som nyttjas med stöd av urminnes hävd.

Vissierligen ska kulturmiljövärden beaktas enligt miljöbalken, men möjligheterna att tillgodose dessa värden kan bli begränsade med bindande miljö kvalitetsnormer för vatten och med vattendistriktens åtgärdsprogram. De som inte ansöker om nytt tillstånd, eller får avslag, ska föreläggas

att riva ut anläggningarna.

De som äger stora vattenkraftverk för elproduktion har de nödvändiga ekonomiska resurserna för omprövning.

För anläggningar med inga eller små intäkter, är situationen en helt annan. Det finns hundratals anläggningar som vårdas av privatpersoner och ideella föreningar, bland annat arbetslivsmuseer. De har inte råd att vare sig söka tillstånd eller investera i eventuella fiskvägar. Utrivningarna riskerar bli många och omfattande.

Utredningens förslag kommer med all säkerhet att medföra att riksdagens miljökvalitetsmål för Levande sjöar och vattendrag inte kan nås vad det gäller att bevara kulturmiljövärden. Historiska miljöer som årligen besöks av tiotusentals människor kommer att förstöras.

Vi hävdar därför att:

- Utredningens förslag måste anpassas till att kulturhistoriskt värdefulla miljöer berörs. Utrivningar bör inte alltid krävas och endast om det finns starka ekologiska motiv.
- Om kravet att söka nytt tillstånd enligt miljöbalken kvarstår också för de många små kulturhistoriskt värdefulla anläggningarna bör en myndighet eller organisation få i uppdrag att vid behov ta fram tekniska lösningar med omlöp för fisk.
- De anläggningar som bedrivs med kulturhistoriska motiv måste få ekonomiska möjligheter att få vara kvar.